

GŁOS NARODU

Dziennik polityczny, założony w r. 1893 przez Józefa Rogosza.

Redaktor naczelny: Dr. Antoni Beaupré.

Nr. 383.

Kraków sobota dnia 9 grudnia 1905 r.

ROK XIII.

Z Rosji.

Przygotowania do zamachu stanu.

Z Petersburga otrzymujemy następującą wiadomość z daty 6 bm.:

Związek Związków porozumiewszy się z delegatami robotników i miejscowych załóg wojskowych, obraduje nad zamachem stanu, jaki ma dokonać w najbliższych dniach. Członkowie partji reakcyjnej mają być skazani na śmierć. Los cara jeszcze nie zdecydowany. Będzie on albo skazany na śmierć, albo uwięziony, albo wygnany z państwa — Wiadomość komunikują ze sfer, zbliżonych do władz naczelnych Związku Związków.

Strejk pocztowo-telegraficzny.

Berlin 9 grudnia. Według telegramu z Petersburga, przybyłego drogą na Eydkuny, wydaje się, że stanowcza postawa rządu, oraz zbliżenie się związku urzędników poczt i telegr. do Rady delegatów robotniczych, co wywołało rozłam wśród strejkujących urzędników poczt i telegr. położy kres strejkowi. To zdanie zostało również wyrażone na onegdajszej Radzie ministerjalnej, która postanowiła wytrwać w swej decyzji nie uznawania związku urzędników poczt i telegr. Dyrekcja poczt w Petersburgu postanowiła wydalić 20 urzędników poczt i telegr. z ich mieszkań, znajdujących się w gmachu poczt, oraz dać dymisyę 320 urzędnikom biur poczt., tudzież 100 listonoszom. Listonosze będą bez trudności napowrót przyjmowani, urzędnicy zaś po wniesieniu stosownej prośby, w razie gdy stopień ich udziału w strejku na to pozwoli.

Finlandcy urzędnicy poczt i telegr. odmówili kategorycznie przyłączenia się do robotników ros.

Nowy generał-gubernator Moskwy.

Berlin 9 grudnia. Via Eydkuny donoszą z Petersburga, że admirał Dubasow zamianowany został jen. gubernatorem Moskwy.

Zamordowanie Sacharowa.

Zabity przed dwoma dniami generał Sacharow, był przez cały czas wojny mandzurskiej ministrem wojny i wykazał na tem stanowisku zupełną nieudolność. Znany był także jako łapownik Po wojnie gdy na porządku dziennym stała kwestja reorganizacji armji, usunięto go z mini sterstwa. Niedawno otrzymał misję uśmierzenia rozruchów włościańskich w Saratowie, i dopuszczal się przytem wielu okrucieństw. Z tego powodu rewolucjoniści zamordowali go. Spełnienia tego wyroku podjęła się piękna i młoda kobieta, która umyślnie przyjechała do Saratowa, prosiła o posłuchanie u generała, a w chwili gdy Sacharow wychodził na jej spotkanie, położyła go trupem trzema strzałami z rewolweru.

Ochrona poddanych amerykańskich.

Waszyngton 9 grudnia. (B. Reuters.) Potwierdza się, że krążownik „Minneapolis“ stoi w pogotowiu koło Azorów celem odplynięcia w razie potrzeby do wybrzeży rosyjskich dla ochrony poddanych amerykańskich.

Z Finlandji.

Sztokholm 9 grudnia. „Aftenbladet“ donosi z Helsingforsu, że nowy generał gubernator Seward przybył tam 6 bm., przywitany przez złożonych reprezentantów miasta. Tłum powitał go okrzykiem „hurra“. Przyszło do zajęcia i mianowicie jeden policjant i kilku Rosyan zajęło wobec publiczności wyzywające stanowisko i dało kilka strzałów, nikogo jednak nie zranili.

Generał gub. był następnego dnia na posiedzeniu senatu. Obrady toczyły się w języku fińskim, a mowy tłumaczy wiceprezydent Michelin na język francuski.

Rosmersholm.

I.

Co w Rosmersholmie jest najdziwniejszego to to, że skoro które z dzieci podrośnie, nie zaśmieje się już nigdy przez całe życie.

— Tak, to rzecz szczególna.

— Czy pani choć raz zauważyła, by pastor Rosmer śmiał się kiedy?

Pastor Rosmer jest człowiekiem, którego wargi nie zaznały uśmiechu nie w znaczeniu dosłownem, lecz w przenośni duchowej: dusza jego ani razu nie przeszła przez moment, który w stosunku do życia byłby żartem. Jego dusza pozostaje w stosunku religijnym do samej siebie, to znaczy w stosunku nieustannej a poważnej odpowiedzialności.

„Nie może być w życiu ludzkim mowy o szczęściu, o ile szczęście tu nie jest ugruntowane na poczuciu zupełnej niewinności“ — mówi.

To jest wymiar jego wymagania od siebie samego. To jest Rosmera rasa duchowa.

Czy rasa typu Rosmera może być wspólnierna z życiem? Czy życie, ten przeciętny kompleks wypadków i ludzi nie staje zanadto w poprzek Rosmerom? Czy między życiem a Rosmerem nie musi dojść do wrogiego konfliktu? — oto szereg pytań na które odpowiada dramat Ibsena p. n.: „Rosmersholm“.

Pastor Rosmer, ostatni dziedzic rycerskiego holmu, wokół którego szumią czterechsetne wiązy, sadzone ręką naddziadów, pastor Rosmer w jednej i tej samej epoce życia stracił wiarę w dogmaty religijne ojców i przeszedł katastrofę rodzinną: żona jego Beata, w przystępie melancholii — tak mniema przez długie lata — utopiła się w potoku młyńskim.

Z odmetu rozpacz wyrywa go kobieta, Rebeka West przybywa do holmu Rosmerów jeszcze za życia Beaty i od pierwszych chwil poznania zawiązuje w sferze ich dusz uczucie poza zmysłowej — tak mniema Rosmer — przyjaźni.

Pod wpływem Rebeki Rosmer rozstaje się z wolna z feudalnymi przekonaniami Rosmerów, jednocześnie się coraz bardziej z ruciem postępowym swojej ojczyzny, — aż nareszcie nadchodzi dzień, w którym postanawia wyjść ze sfery przygotowań i namysłu: — wejść w życie.

U progu swego zamiaru spotyka się z dwoma ludźmi. Jednym z nich jest fanatyk Kroll, brat jego nieboszczki żony, wróg wszelkiego ruchu, występującego przeciw porządkom tradycji. Drugim — redaktor radykalnego pisma Mortensgard, człowiek, „który dokona wszystkiego co zechce, bo nigdy nie zachce więcej, niż może dokonać.“

Obaj przychodzą doń z propozycją życia, obaj chcą go wciągnąć w wir walki. I na progu swoich zamiarów Rosmer wykazuje swoją niewspółmierność z reprezentantami życia:

Rosmer dawny wróg Mortensgarda dziś wyciąga doń rękę, bo przekonania ich zbliżyły się. Z radością wewnętrzną oznajmia mu, iż może publicznie ogłosić: „pastor Rosmer zerwał z kościołem“, — atoli na to otrzymuje odpowiedź nieoczekiwaną:

— Ludzi, którzy zerwali z kościołem mamy w stronnictwie radykalnym dość; pastor Rosmer przydatnym być może naszej partji, tylko jako żywił właśnie chrześcijański.

Oto jest pierwsze nieporozumienie.

Drugie przynosi mu serdeczny przyjaciel, powinowaty i powiernik — rektor Kroll. I ten przychodzi do pastora, jako do dziedzica Rosmersholmu, tej warowni tradycji, z której rozchodziły na okolicę idee porządku i zachowawczości. Kroll pragnie wystąpić do walki z partją Mortensgarda i od Rosmera wymaga firmy do tego boju. Niech bój będzie pod wezwaniem Rosmersholmu. Rzecz jasna pastor odmawia. Sztandar Rosmersholmu już nie jest przecie sztandarem. Ale Kroll nie rozumie jak można być równocześnie człowiekiem i wyznawcą zasad przeciwnych zasadom Krolla. Więc wytacza pastrowi walkę na śmierć i życie. W najbliższym numerze gazety konserwatywnej pojawia się artykuł, w którym między wierszami redakcja oskarża Rosmera o stosunek cudzołożny z Rebeką West. Fanatyk Kroll splugawił jednym powiedzeniem wszystko, co było dumą i czystością stosunku tych dwojga ludzi.

Tego samego dnia Rosmer z ust Rebeki dowiaduje się dramatu swego najstraszniejszego. Rebeka doprowadziła nieboszczkę Beatę do obłądki i samobójstwa, bo pragnęła ją usunąć z drogi...

Gdyby Rosmera charakteru cechą najgłębszą nie była łagodność, uczuł by w tej chwili, do jakiego stopnia jest wśród swego społeczeństwa i najbliższych — samotnikiem.

Nietylko Kroll, nietylko Mortensgard ale nawet Rebeka są to ludzie obcy mu — właśnie tą rasą duchową, o której była mowa powyżej. Oni wszyscy każde na swój sposób, wnoszą ze sobą instykt żywego życia, podczas gdy Rosmer pielęgnuje w sobie instykt życia idealnego.

Kto jest typem wyższym, na to odpowiedź nie trudna. Kto z nich dla życia niezbędniejszy, dlatego życia przeciętnego, życia dnia i średnich powołań, tego Ibsen nie dopowiada. Zdawać by się mogło: nie Rosmer. Jego istnienie wewnętrzne rośnie na cudzych ofiarach. Poświęca się dlań Beata poświęca się po stokroć Rebeka. To jest jakby klątwa jego szlacheckiego dziedzictwa. W życiu Mortensgartenów i Krollów — Rosmer musi zostać bankrutem.

Dlatego też szuka innego życia: — w wieczności.

Sdl.

Rada Miasta.

Czwartkowe posiedzenie Rady m. Krakowa rozpoczęło się o godz. 6 wiecz. Prezydent miasta przy otwarciu oznajmił, że wysłał telegram do Koła polskiego w sprawie seminarjum polskiego w Cieszynie, oraz depezę gratulacyjną do Czerniowiec z okazji otwarcia tamże „Domu polskiego“. Następnie prezydent oświadczył, że w sprawie uchwalonego przez Radę zburzenia zabudowań około kościoła św. Idziego otrzymał protesty: 1) od Tow. opieki nad zabytkami polskimi, 2) od Tow. upiększenia m. Krakowa, 3) od Tow. Polska Sztuka stosowana, 4) od Tow. miłośników zabytków Krakowa i 5) od Centralnej komisji konserwatorów, domagające się cofnięcia uchwały. Petycje te odesłał prezydent do sekcji prawniczej.

R. m. Frühling interpelował w sprawie regulacji plac woźnych i pacholek magistratu, na co prezydent oświadczył, że sprawa ta najdalej w m. styczniu przyjdzie na Radę.

Sekretarz prezydium dr. Nowicki odczytał pismo grona członków Rady o przyznanie prezydentowi miasta urzędowego mieszkania. Pismo to, podpisane przez 28 radców miejskich, odesłane zostało do sekcji I ekonomicznej.

Porządek dzienny.

Na wniosek sekcji 4 szkolnej, Rada m. uchwałała znieść dotychczasowe klasy wydziałowe prowizorycznej szkoły wydziałowej XXIV, a uczniów tych klas przenieść do nowo zorganizowanej się innej szkoły im. św. Mikołaja.

Rada uchwaliła nabyć dwie parcele dla regulacji ulic Kurniki i Pędzichów.

Uchwalono utworzyć dwie posady asystentów budownictwa miejskiego, z placą roczną 1600 koron.

Dalej dokonała Rada wyboru komisji dla sprawy rozszerzenia miasta Krakowa, powiększając jej liczbę z 9 do 14. Do komisji weszli członkowie Rady pp.: Bąkowski, Beringer, Bobilewicz, Daszyński, Dattner, Federowicz, Fierich, Guńkiewicz, Judkiewicz, Kwiatkowski, Łepkowski, Soltysik i Uderski.

Nad sprawą wewnętrznego urządzenia gmachu starego teatru i przyznania na ten cel kredytu 65.000 koron z funduszu inwestycyjnego, toczyła się dyskusja, w której udział brali: r. m. Turski, Bujwid, J. Nowak, Domański, Staniszewski i Kosobucki. Rada uchwaliła kredyt z rezolucją r. m. Kosobuckiego, żeby wszelki zakup poczyniono u firm krajowych.

Dalej uchwalono kredyt dodatkowy 5.594 k. 79 hal., na opędzenie kosztów utrzymania ubogich w miejskim domu kalek, oraz kwotę 4.802 K. 79 h. na pilne roboty adaptacyjne w tymże domu. Wreszcie udzielono jeszcze kilka drobnych kredytów.

KRONIKA.

KUPUJCIE TYLKO U CHRZEŚCIJAN!

Kraków, dnia 9 grudnia.

Wice urzędników zakończył wczoraj obrady powzięciem ważnych uchwał. Sprawozdanie za miesiąc w wieczornym numerze.

Odczyt p. Henry zgrupował we czwartek w dużej sali hotelu Saskiego nader liczną i doborową publiczność. Prelegent w wyczerpującej prelekcji, barwnej i zajmującej, wygłoszonej płynnie i z wielką żywością, dał rzeczowy obraz Francji w popularnym wykładzie przedstawiając jej geografję i historję. Odczyt objaśniany

był licznymi projekcjami świetlnymi, dotyczącymi różnych przejawów życia Francji, a które w wysokim stopniu uplastyczniały treść słów. Publiczność serdecznymi oklaskami dziękowała prelegentowi, a także wiele osób po odczycie pospieszyło nawiązać stosunki z sympatycznym gościem z Francji.

Przykrą tylko dystrakcję spowodowała omyłka druku w porannym „Czasie“ czwartkowym, gdzie w zapowiedzi odczytu początek jego zamiast na godzinę 5 oznaczono na 7, skutkiem czego kilkanaście osób zostało w błąd wprowadzonych.

O mistycyzmie Mickiewicza będzie dziś mówić p. Władysław Korycki, który dał się poznać publiczności krakowskiej z dwóch poprzednich doskonale opracowanych odczytów o mistycyzmie Słowackiego i Krasińskiego. Odczyt odbędzie się w sali Muzeum przemysłowego o g. 5 popoł. Dochód przeznaczony na rzecz Ak. Koła T. S. L.

TELEGRAMY

Okradzenie dworu.

Szopron 9 grudnia. U ks. Fryderyka Schaumburg-Lippe miał się wczoraj odbyć obiad na część następcy tronu duńskiego. Zauważono jednak brak całej zastawy srebrnej i kosztowności wartości kilkudziesięciu tysięcy k. Zarządzono śledztwo przeciw służbie.

Akcja mocarstw przeciw Turcji.

Konstantynopol 9 grudnia. Sygnalizowaną notę zbiorową wręczono wczoraj popoł. Porcie.

Rzeczy godne zwiedzenia

W KRAKOWIE.

Groby królewskie, grób Mickiewicza i skarbiec w katedrze na Wawelu zwiedzać można w dniu powszednim o godz. 10

w niedzielę i święta o godzinie 10 do dwunastej przed południem.

Groby zasłużonych (w krypcie na Skalce), grób Skargi (w kościele św. Piotra), or z skarbiec kościoła N. P. Maryi oglądać można w chwilach wolnych od nabożeństwa. Z zgłoszeniem się do zakrystyi.

Muzeum narodowe (w Sukiennicach) otwarte jest codziennie od godz. 10—4 za opłatą wejścia 1 K w dniu powszednim (w niedzielę jednak 2 kor), w niedzielę i święta po 20 hal. od osoby.

Muzeum im. Eneryka hr Czapskiego Wolska 10, wraz z lapidaryum otwarte codziennie od 12 6 za opłatą 50 hal.

Dom i Muzeum Jana Matejki (Floryańska 41) otwarte codziennie od 10—4 za opł. 60 hal.

Barbakan czyli t. zw. Rondel bramy Floryańskiej, zabytek architektury z końca XV i XVI w., otwarty codziennie od 10—4 za opłatą 50 h.

Wystawa Towarz. Przyjaciół Sztuk Pięknych w nowym gmachu przy placu Szczęśliwym otwarta codziennie od 10—5 przez poniedziałki. — Wstęp w niedzielę 40 h., w dniu powszednim 1 kor.

Muzeum XX Czartoryskich wtorki piątki od godz. 9—1.

NADESŁANE.

Wszelch nauk lekarskich

Dr Mieczysław Nartowski

specjalista chorób nerwowych

ulica św. Anny, l. 2 — ordynuje od godziny 3—4 po południu.

WYDAWCA Antoni Beaupre.

REDAKTOR ODPOWIEDZIALNY:

Jan Grzywiński.

Drukarnia „Głosu Narodu“ pod zarządem S. Szembeka.

Wyspa dra Moreau

G. H. Wells.

20) (Ciąg dalszy)

XI. Polowanie na człowieka.

Uprzytomniłem sobie, że drzwi zewnętrzne nie były zamknięte i to zwiększyło moją nadzieję uratowania się. Teraz bowiem byłem już przekonany i to przekonany stanowczo, że Moreau sekcjo nował człowieka. Przez cały czas od chwili gdy usłyszałem jego nazwisko, szukałem w myśli związku między groteskową zwierzęcością mieszkańców wyspy, a jego okropnymi problemami, i teraz już wiem wszystko. Przypomniały mi się jego dzieła o przenoszeniu krwi. Twory, które widziałem, były ofiarami jego straszliwych doświadczeń!

I ci nędznicy chcieli mnie tylko zatrzymać, chcieli mnie tylko otumanić pozorami szczeroci, a potem zgotować mi los straszniejszy od śmierci męczarnie, po męczarniach zaś najhaniebniejsze poniżenie, bo zamianę w zwierzę, które przyłącza do swej bandy!

Zacząłem się oglądać za bronią — nie znalazłem nic. Oderwałem kawałek listwy od krzesła okrętowego, przyczem przypadkiem znalazłem w niej gwóźdź i w ten sposób uzbroiłem się jako tako.

Usłyszałem zewnątrz kroki, otworzyłem więc szybko drzwi. Montgomery stał tuż przy nich i chciał je zamknąć na klucz.

Podniosłem kij do góry i zamierzyłem się prosto w jego twarz. Oskoczył w tył. Wtedy wypadłem raptownie z mieszkania i pędem puściłem się poza osadę.

— „Prendick! Człowieku! — usłyszałem, jak wykrzyknął zdziwiony“ — „Nie bądźże osłem, człowieku!“

Minuta opóźnienia — pomyślałem — a byłbym już w domu zamknięty i los mój, los królika szpitalnego, byłby już rozstrzygnięty!

Montgomery puścił się za mną wołając, abym się zatrzymał.

Tym razem pędziłem na osłem w kierunku północno-wschodnim, to jest prostopadle do kierunku mojej poprzedniej wycieczki. Spojrzałem za siebie i zobaczyłem, że Montgomery gonił wraz ze swoim służącym! To przyspieszyło mój bieg. Minąłem jakiś pagórek i pozanim skreśliłem ku wschodowi skalistą dolinę wśród zarośli.

Biegłem blisko milę bez ustanku; w piersiach grało mi i krew tętniła w skroniach. Czując się

bliskim zmęczenia, a nie słysząc odgłosów pogoni, zatrzymałem się i położyłem pod sklepieniem gęstych trzcina.

Leżałem długi czas strwożony, bojąc się poruszyć, nie zdolny nawet na razie do obmyślenia jakiegos planu. Dzika okolica około mnie drzemała milcząca pod żarami promieni słonecznych, jedynie brzęczenie much zakłócało ciszę. A z daleka tylko dolatywał głuchy poszum morza.

Po jakiejś godzinie usłyszałem gdzieś daleko od północy wołanie Montgomeryego. Zacząłem się zastanawiać nad położeniem. Obliczałem że wyspa zamieszkała jest przez dwóch wiwisektorów i przez ich ofiary, z których kilka w miarę potrzeby można było przeciw mnie użyć. Widziałem, że zarówno Moreau jak i Montgomery mieli rewolwery, ja zaś, nie licząc tego patyka z gwoździem, parodji maczugi, byłem bezbronny.

Zacząłem odczuwać głód, odczuwało się także pragnienie i to właśnie uzmysłowiło mi beznaziejność mego położenia. Nie widziałem bowiem sposobu, w jakiby zdobyć jakiś pokarm, za mało także znałem się na botanice, aby zużytkować jakie korzenie, lub owoce, których tu prawdopodobnie nie brakło; nie miałem wreszcie środka na łapanie królików, blakających się po wyspie. Im dłużej zastanawiałem się nad moim położeniem, tem krytyczniejsem wydawać się mi zaczęło. W zwątpieniu pomyślałem wreszcie o tych ludziach — zwierzętach, których tutaj spotkałem i u nich próbowałem znaleźć nitkę nadziei...

Nagle usłyszałem szczekanie ogara — groziło mi więc nowe niebezpieczeństwo. Nie było czasu zastanawiania się, gdyż psy mogły mnie wykryć i schwytać — zerwałem się więc z mojej kryjówki i skierowałem w stronę, skąd dochodził szum morza. Pamiętam że przedzieralem się przez gęste zarośla koleczastych roślin, które tak mnie pokłuły, że wyostałem się z krzaków z podartem ubraniem i pokrwawiony. Przedemną była mała zatoka, otwarta ku północy. Nie namyślając się ani chwili wszedłem w wodę i brodząc po kolana przedostałem się na drugi brzeg. Szczekanie psa przybliżyło się, był na tropie, gdzieś za cierniami. Uciechł jednak wkrótce, z czego wnioskowałem, że zawrócił.

Upływały minuty w zupełnej ciszy, tak że po jakiejś godzinie zaczęła mi powracać odwaga.

Przestałem odczuwać trwogę, przestałem czuć się nieszczęśliwym, przekroczyłem już bowiem granicę zwątpienia. Uświadamiałem sobie,

że moje życie jest już stracone, i ta świadomość czyniła mnie gotowym na wszystko. Miałem nawet ochotę stanąć przed doktorem Moreau twarzą w twarz. — A gdy przechodziłem wodę, przyszło mi na myśl, że przecież pozostaje mi jeszcze jedna droga ratunku przed męczarniami nie będą mogli bowiem przeszkodzić mi utopić się. I byłem gotów uczynić to, ale opanowała mnie dziwna żądza czekania na mój koniec przygody, czekania na mój ostateczny los.

Próbując wyprostować zmęczone i pokaleczone członki, zacząłem się wyciągać i bezmyślnie wodzić wzrokiem po drzewach. I oto nagle, wprost niespodzianie wzrok mój padł na czarną twarz, obserwującą mnie z poza zieleni gałęzi.

Było to owo małe stworzenie, które gdysmy przed wylądowaniem na wyspę przybijali do brzegu, wyszło naprzeciw łodzi, kołysało się w powietrzu, zawieszona na pochyłym pniu palmowym. Pochwyliłem za kij i skoczyłem ku niemu. Zaczęło coś paplać.

— „Ty, ty, ty“ — oto było wszystko, co mogłem zrozumieć.

Nagle istota ta zesunęła się z drzewa, rozchyliła liście i zaczęła mi się przypatrywać ciekawie.

Nie czułem jakoś odrazy do tego stworzenia, tak jak do innych tworów, spotkanych na wyspie.

— „Ty, — przemówiło ono z łodzi“.

Był to więc człowiek, gdyż mógł mówić, a przynajmniej człowiek w tym stopniu, jak służący Montgomeryego.

— Tak jest — rzekłem — przybyłem łodzią. Z okrętu“.

— „O!“ — zawołał, i jego błyszczące oczy bez wyrazu przebiegły po mnie, po moich rękach, po kiju, po podartem ubraniu. Coś widocznie kłopotowało go. Spojrzał znowu na moją rękę, bserwował ją przez chwilę, poczem swoją podniósł do góry i zaczął liczyć wolno:

— „Jeden, dwa, trzy, cztery, pięć — co?“

Nie rozumiałem wtedy, o co mu chodzi, gdyż dopiero później odkryłem, że znaczna część owych ludzi — zwierząt miała niekształtne ręce, bez dwóch lub trzech palców. Przypuszczając jednak, że jestto jakieś powitanie, uczyniłem tak samo. Wyszczerył zęby z zadowoleniem. Potem rozglądnął się po okolicy i raptownie skoczył w gąszcz. Gałęzie zamknęły się za nim.

(C. d. n.)